

PHÂN TÍCH NHÂN VẬT ĐĂM SẴN TRONG ĐOẠN TRÍCH CHIẾN THẮNG MTAO MXY

1. Phân tích nhân vật người anh hùng Đăm Săn trong đoạn trích Chiến thắng Mtao Mxây

Đoạn trích Chiến thắng Mtao Mxây là một trong những đoạn trích tiêu biểu nằm trong chương 34 của bộ sử thi Đăm Săn. Qua đoạn trích, ta không chỉ thấy được sức mạnh cộng đồng, con người Tây Nguyên mà còn cảm nhận được vẻ đẹp uy nghi, hùng tráng của người anh hùng sử thi. Điều đó được thể hiện rõ qua nhân vật người tù trưởng Đăm Săn với chiến công lẫy lừng.

Sức mạnh và tài năng của Đăm Săn trước hết được thể hiện qua cuộc đấu với Mtao Mxây. Cuộc đấu xảy ra khi Đăm Săn nghe tin vợ mình bị bắt, đó là ngòi nổ Mtao Mxây gây ra, Đăm Săn chủ động tới trước chân cầu thang của hắn để thách đấu. Vẻ uy nghi cùng những lời lẽ bản lĩnh, thách thức của chàng khiến Mtao Mxây phải sợ hãi, phân vân " Xuống, giêng! Xuống, giêng!....hun cái nhà của người cho mà xem". Mtao Mxây đành chấp nhận bước xuống trong nỗi lo sợ bị Đăm Săn đâm lén, nhưng đời nào một anh hùng lại làm chuyện tiểu nhân, chỉ có kẻ bỉ ổi mới chực chờ người khác không để ý mà ra tay hành động "Sao ta lại đâm người....ta cũng không thèm đâm nữa là". Rõ ràng trong lời nói của Đăm Săn đã thể hiện rõ khí chất của một bậc anh hùng, mạnh mẽ, dứt khoát và quyết liệt. Khác với một Mtao Mxây hèn nhát, tiểu nhân, thích khích bác người khác mà thiếu bản lĩnh. Khi hắn bước xuống với xiêm áo lộng lẫy tựa vị thần, vũ khí sắc bén với gương óng ánh cầu vồng trong cái dáng vẻ tần ngần do dự, bước đi mà chẳng dám thì cũng là lúc mà hình ảnh Đăm Săn được nổi bật hơn.

Bước vào trận chiến, Đăm Săn nhường cho hắn múa khiên trước, vậy mà hắn tìm cách để ép chàng mua trước bằng lời lẽ hiếu thắng, khoe khoang : " người mới là người múa trước.....đã gãy mất cánh". Sau cùng hắn vẫn múa trước với những đường múa chán nản, " kê lạch xạch như quả mướp khô", Đăm Săn vẫn đứng im nhìn hắn múa một cách khinh bỉ, " Miếng múa người học ai đấy, người múa chơi đấy phải không?". Vậy mà hắn vẫn không thôi khoe khoang những vẻ vang của mình, còn Đăm Săn cứ việc múa những đường gương đầy điêu luyện, thể hiện một tài năng xuất chúng của mình " Đăm Săn rưng khiên khiên múa.....vun vút qua phía tây".

Sự đối lập giữa màn đấu kiếm đã cho thấy một Đăm Săn đầy hùng dũng trong chiến trận, một kẻ khó lòng ai có thể vượt qua. Nhìn thấy sức mạnh ấy của chàng, Mtao Mxây phải vội cầu cứu Hơ Nhị nhưng miếng trầu nàng trao lại bị Đăm Săn chụp được, lúc này sức mạnh và sinh lực của chàng càng tăng lên gấp bội. Rồi tiếp tục là những trận múa, những đòn đánh đuổi mạnh mẽ , thần tốc vào kẻ địch " Thế là Đăm Săn lại múa.....Chàng đâm vào người Mtao Mxây cũng không thủng". Được sự trợ giúp của ông Trời, Đăm Săn liền dùng chày mòn ném vào vành tai địch, truy đuổi đến cùng , hắn phải van xin cầu phúc, nhưng sự kiên quyết của Đăm Săn đã giết chết hắn, đầu Mtao Mxây bị đem bêu khắp đường.

Chiến thắng Mtao Mxây không chỉ là chiến thắng cá nhân mà còn là chiến công của cộng đồng. Bởi vậy mà khi Đăm Săn kêu gọi mọi người đi cùng đều được nhân dân tin tưởng đi theo "Ơ ngân chim sẻ, ơ vạn chim ngói....chúng ta về nào!". Với những người vô tội, chàng không hề một chút mảy may trách móc, trái lại muốn họ cùng mình xây dựng một cộng đồng giàu mạnh, thịnh vượng hơn. Đó là vẻ đẹp của một tấm lòng lớn, tấm lòng rộng lượng vì nhân dân.

Không chỉ mang vẻ đẹp về tài năng, phẩm chất, ở Đăm Săn còn có cả vẻ đẹp về ngoại hình. Trong bữa tiệc thiết đãi mừng năm mới, Đăm Săn uy nghi và to lớn như một tướng lĩnh thư thái, một dũng tướng hào hùng "Chàng nằm trên võng...ở dưới đất là một cái nông hoa", " Ngực quần chéo một tấm mền.....Đăm Săn vốn đã ngang tàng từ trong bụng mẹ". Đánh tiếng Đăm Săn vang dội khắp mọi miền, đến cả vạn vật sông núi cũng phải kính trọng, nể phục. Cộng đồng trong tay Đăm Săn ngày một phát triển, giàu có chính là nhờ phúc phần và tài năng của vị tù trưởng anh minh.

Đăm Săn qua đoạn trích hiện lên là một người anh hùng đầy đẹp đẽ, một tù trưởng trách nhiệm, bản lĩnh. Hình ảnh Đăm Săn giúp em thêm tự hào hơn về lịch sử dân tộc, tin tưởng vào sức mạnh của chính nghĩa và cố gắng hoàn thiện, xây dựng bản thân mỗi ngày cả về trí tuệ và thể chất, xứng đáng là một " tù trưởng" của xã hội mới hôm nay, xây dựng và cống hiến cho đất nước giàu mạnh.

2. Cảm nhận về nhân vật anh hùng Đăm Săn trong đoạn trích Chiến thắng Mtao Mxây

Sử thi là thể loại văn học dân gian lâu đời của các dân tộc thiểu số, là đời sống tinh thần, nội dung thể hiện niềm khao khát ước ao về một cuộc sống tốt đẹp, tôn thờ chủ nghĩa anh hùng. Có nhiều bộ sử thi nổi tiếng được truyền từ đời này sang đời khác của các dân tộc Mường, Thái, Tày và của một số các dân tộc Tây Nguyên, nơi mảnh đất đầy nắng và gió. Một trong số những bộ sử thi ấy có bộ sử thi Đăm Săn của dân tộc Ê-đê là được biết đến nhiều hơn cả, với nhân vật chính là chàng Đăm Săn anh hùng, dũng mãnh. Sự dũng mãnh, anh hùng ấy được thể hiện khá rõ ràng trong đoạn trích Chiến thắng Mtao Mxây, đây được coi là một trong những chiến công lẫy lừng nhằm khẳng định sức mạnh của Đăm Săn.

Đoạn trích Chiến thắng Mtao Mxây kể lại hành trình giành lại vợ và đánh thắng tù trưởng Sắt Mtao Mxây, là người vốn ganh ghét với chàng từ lâu. Sau khi chiến thắng, Đăm Săn không những đón được vợ của mình về mà còn chiếm được cả tô tở, ruộng vườn trâu bò của tù trưởng Sắt. Nhờ vậy, chàng càng trở nên giàu mạnh hơn nữa. Hình ảnh Đăm Săn hiện lên đầu tiên trong cuộc thách đấu với Mtao Mxây, tại nhà của hắn. Có cuộc thách đấu này là do Đăm Săn sau khi trở về nhà thì nghe tin vợ mình là nàng Hơ Nhị đã bị tên tù trưởng Sắt lừa bắt đi, điều này đã chạm đến lòng tự tôn to lớn của Đăm Săn, khiến chàng vô cùng nổi giận lập tức tìm đến nhà Mtao Mxây để giành lại vợ.

Nếu như lẽ thông thường, bước đến địa phận của người khác thường phải nhún nhường và có phần e ngại. Thế nhưng Đăm Săn thì không, chàng đến tận trước hiên nhà Mtao Mxây, ngay dưới chân cầu thang để đòi hắn ra tiếp chuyện mà không một chút e dè, sợ sệt, điều đó đã bước đầu thể hiện sự anh dũng, can đảm của Đăm Săn. Không nhiều lời, ngay câu đầu tiên Đăm Săn đã chứng tỏ sự anh dũng thiện chiến của mình bằng câu thách đấu: "Ơ diêng, ơ diêng, mau xuống đây, ta thách nhà ngươi đọ dao với ta đây". Lúc này đây Mtao Mxây còn chưa xuống ngay mà chọc tức chàng bằng câu: "Tay ta đang còn bận ôm vợ hai chúng ta ở trên nhà này cơ mà". Điều này càng làm Đăm Săn thêm tức giận, nhất quyết phải gọi cho được tù trưởng Sắt xuống, nếu không sẽ phá nhà của hắn. Mtao Mxây bắt đầu run sợ, dè chừng tuy đi xuống nhưng luôn miệng bắt Đăm Săn cam đoan không được đâm hắn.

Đăm Săn là người thẳng thắn, có phong thái anh hùng nên dĩ nhiên chẳng làm chuyện hèn hạ ấy, chàng đáp lại mà còn mỉa mai: "Sao ta lại đâm ngươi khi ngươi đang đi xuống nhỉ? Ngươi xem đến con lợn nái của nhà ngươi ở dưới đất ta cũng không thèm đâm nữa là", "đến con trâu của nhà ngươi ở trong chuồng ta cũng không thèm đâm nữa là". Đọc đến đây, ta có thể thấy nhân vật Đăm Săn còn rất nhanh nhạy trong lời ăn tiếng nói, sẵn sàng mỉa mai hạ thấp nhuệ khí của kẻ thù, từ lời của chàng hóa ra Mtao Mxây còn chẳng bằng con lợn, con trâu ư? Thật hài hước!

Trận quyết đấu gồm 4 hiệp, ở hiệp đầu Đăm Săn đã rất khảng khái nhường cho Mtao Mxây múa trước. Mtao Mxây múa may một cách yếu ớt, khiên "kêu lạch xạch như quả mướp khô, điệu bộ hết sức hài hước, khác hẳn cái vẻ huênh hoang thường ngày. Đăm Săn chỉ đứng yên quan sát, không hề có ý ra tay. Chàng tiếp tục mỉa mai, tỏ ý khinh thường và không thể tin vào màn múa của Mtao Mxây, "Miếng múa ấy ngươi học ai vậy? Ngươi múa chơi đó phải không?"

Hiệp hai đến lượt Đăm Săn múa, múa ra bao nhiêu dũng mãnh, phong độ của người anh hùng. Chàng vượt qua cả đôi tranh, đôi lò ô, sức chạy vun vút hết đông lại tây, Mtao Mxây nhảy vào đuổi theo nhưng đều không kịp, hắn ra tay chém chàng nhưng lại hụt, chỉ chém trúng cái chảo cột trâu. Đăm Săn thấy thế lại càng được dịp hả hê, khích bác. Mtao Mxây bảo Hơ Nhị ném cho miếng trâu để ăn lấy sức, cũng để trêu tức Đăm Săn nhưng không ngờ miếng trâu lại bị Đăm Săn bắt được, chàng ăn rồi sức mạnh tăng gấp bội.

Hiệp ba tiếp tục diễn ra, sức mạnh phi thường của người anh hùng Đăm Săn sánh ngang gió bão, nhát chém nào cũng mạnh mẽ uy lực nhưng lại không đâm thủng được giáp sắt của Mtao Mxây. Khi đã thấm mệt, chàng vừa chạy vừa ngủ thể hiện cái kỳ tài của bậc anh hùng, chàng mơ thấy trời và được chỉ cho cách hạ gục Mtao Mxây. Chàng bừng tỉnh vào chiến đấu tiếp.

Tại hiệp cuối, chàng nhằm trúng vành tai tù trưởng Sắt mà phóng chày tới, cuối cùng sau hồi lâu chiến đấu chàng cũng hạ gục được kẻ thù. Mặc cho Mtao Mxây ra sức van xin thề thốt để được chàng tha chết, nhưng khí khái của người anh hùng xưa trong sử thi, đã không cho phép kẻ thù của mình được sống, bởi tên này là kẻ nhỏ nhen lỡ mai sau hẳn quay lại trả thù.

Sau khi giết được tù trưởng Sắt, Đăm Săn không hề làm hại đến những tôi tớ trong nhà kẻ thù, mà tìm cách thu phục họ về phía mình, làm việc cho chàng. Điều đó thể hiện tấm lòng độ lượng của một người anh hùng, một người thủ lĩnh có tầm nhìn xa trông rộng, bởi có giết nhiều người hơn nữa chàng chỉ được cái mang tiếng ác muôn đời, lạm sát người vô tội mà thôi, chi bằng thu nạp về để họ làm việc cho mình, gia tăng nhân lực, sức mạnh cho buôn làng của mình. Đó mới là cách nhìn xa trông rộng của bậc trí nhân. Không những thế tấm lòng rộng rãi của chàng còn thể hiện ở cảnh ăn mừng chiến thắng, chàng mổ trâu, bò, lợn, gà, đãi không biết bao nhiêu là khách khứa, chật cả nhà. Điều đó chứng tỏ Đăm Săn rất được người dân, bạn bè yêu quý, cũng thể hiện tinh thần hiếu khách, khả năng ngoại giao của người anh hùng này.

Chiến thắng Mtao Mxây kể lại một trong những chiến công lừng lẫy của Đăm Săn, xây dựng hình tượng người anh hùng mạnh mẽ, toàn tài, thẳng thắn có lòng tự tôn quyết không để kẻ nào khinh thường, bôi nhọ danh dự. Đây cũng là biểu tượng cho sức mạnh, niềm tin và khao khát của các dân tộc về một cuộc sống yên bình, làng mạc trù phú, ấm no và yên vui.

3. Phân tích vẻ đẹp của Đăm Săn trong đoạn trích chiến thắng Mtao Mxây

Từ bao đời nay, người Ê-đê đã cùng quây quần bên bếp lửa, nghe không biết chán từ đêm này sang đêm khác khan Đăm Săn, bài ca về người tù trưởng anh hùng của dân tộc mình với những chiến công hiển hách trong xây dựng phát triển buôn làng và bảo vệ cộng đồng chống lại bao kẻ thù hung hãn. Trong những chiến công lẫy lừng ấy, ngất ngây lòng người vẫn là đoạn Chiến thắng Mtao Mxây, chứng tỏ tài năng, bản lĩnh, lòng dũng cảm phi thường và sức mạnh vô địch của Đăm Săn.

Sở dĩ xảy ra cuộc chiến này là do Mtao Mxây (tù trưởng sát) đã cướp Hơ Nhị - vợ của Đăm Săn. Đối với người Ê-đê theo chế độ mẫu hệ, việc bị kẻ thù cướp mất vợ là một nỗi sỉ nhục của cả cộng đồng. Chiến thắng Mtao Mxây là lần thứ hai Đăm Săn phải chiến đấu với kẻ thù để giành lại người vợ, chứng tỏ sự hùng mạnh của Đăm Săn. Chàng phải đối mặt với kẻ thù hung bạo và cũng có sức mạnh phi thường không kém. Hàng loạt những hình ảnh so sánh trong đoạn trích cho thấy rõ sự tương phản giữa Đăm Săn với kẻ thù, làm nổi bật lên sự hào hùng của chàng và sự thảm hại của Mtao Mxây. Đó chính là nét đặc sắc trong nghệ thuật đoạn trích này, tôn vinh vẻ đẹp người anh hùng Đăm Săn.

Vẻ đẹp Đăm Săn hiện rõ ngay từ khi chàng bước chân vào lãnh địa của Mtao Mxây. Tù trưởng Sát hung bạo dù kiêu căng ngạo mạn cũng luôn phải dè chừng sự hiện diện của chàng. Hình ảnh Đăm Săn cùng những bạn bè đồng minh của chàng hiện lên dưới mắt kẻ thù thật dũng mãnh với khó màu sặc sỡ, đầu đội khăn đẹp cùng khí thế hùng hực. Gương sáng như mặt trời. Thân mình ở trần như quả dưa, ở thế chờ sẵn như con sóc. Mắt sáng gấp đôi gấp ba mắt thường. Hình ảnh so sánh thật đặc trưng đã làm đậm nét phi thường của người anh hùng. Tư thế ấy lại gắn liền hành động thách thức chặt ống tre thành ba khúc, xô đổ hàng rào hàm chứa sức mạnh tuyệt luân của chàng. Khi giáp chiến cùng Đăm Săn, dù ngôn ngữ sử thi miêu tả Mtao Mxây cũng rất đẹp, rất dũng mãnh nhưng vẫn lộ ra sự khiếp nhược trước Đăm Săn. Lời nói của hắn với chàng lộ ra sự hèn nhát: Người không được đâm ta khi ta đang đi xuống đó, nghe. Đáp lại Đăm Săn đã bộc lộ sự khinh bỉ kẻ thù bằng tư thế đàng hoàng của mình: Sao ta lại đâm người khi người đang đi xuống nhỉ? Người xem, đến con lợn nái của nhà người dưới đất, ta cũng không thèm đâm nữa là.

Cuộc đối đầu của Đăm Săn với Mtao Mxây là cuộc đối đầu giữa hai tù trưởng dũng mãnh. Phẩm chất anh hùng theo cách nhìn sử thi là ở sự chiến thắng bằng sức mạnh và sự can đảm. Cuộc đối đầu sinh tử ấy không có chỗ dung thân cho kẻ nào hèn nhát hơn. Trong tình cảm tôn vinh người anh hùng của buôn làng, mọi cử chỉ, ngôn ngữ, hành động của Đăm Săn đều nổi bật, vượt trội hơn kẻ thù. Chúng ta cùng được chứng kiến màn thi tài mùa khiên thú vị: Mtao Mxây thể hiện rõ sự khoác lác khi lời nói của hắn được minh chứng bằng tiếng khiên kêu lộc cộc, lạch xạch như tiếng những quả mướp khô, còn Đăm Săn đã dập tắt nhuệ khí của hắn bằng sức mạnh phi thường trong màn múa khiên độc đáo. Ngôn ngữ sử thi khoa trương sức mạnh ấy ngang sức mạnh tự nhiên: Một bước nhảy, chàng vượt qua mấy đồi tranh. Một bước lùi, vượt qua mấy đồi mía. Tiếng gió khiên rít vù vù như dông bão, cây cối nhà cửa ở xung quanh cũng nghiêng ngả. Lần múa khiên thứ hai của chàng còn ghê gớm hơn bởi đòn chứa sức mạnh trừng phạt Mtao Mxây. Sức mạnh Đăm Săn có được còn nhờ sự trợ lực của người vợ Hơ Nhị khi nàng ném trầu và thuốc cho chàng để sức lực tăng lên gấp bội.

Đăm Săn không hề đơn độc trong cuộc chiến vì danh dự này. Chính nghĩa thuộc về chàng khi các tù trưởng bạn hùng mạnh giúp chàng giành lại người vợ yêu quý. Đồng thời, chàng còn được sự trợ giúp của ông trời. Người anh hùng sử thi luôn có mối quan hệ với lực lượng siêu nhiên. Trời đã giúp chàng đánh rơi áo giáp của Mtao Mxây. Khi không còn áo sắt, hắn thật thảm hại và hèn nhát khi lần lượt chạy trốn vào chuồng heo, chuồng trâu, khi sắp chết lại buông ra những lời hèn nhát, ông Trời chỉ đóng vai trò hỗ trợ Đăm Săn, còn chính chàng

mới là người kết liễu kẻ thù, đòi lại danh dự, cướp lại người vợ được trời tác thành. Giết Mtao Mxây, chính nghĩa thuộc về Đăm Săn. Chiến thắng được tôn vinh cùng với việc Đăm Săn được sở hữu tất cả tài sản, dân làng, tô tở của hắn. Quyền sở hữu này là đặc trưng gắn với thời kì chuyển từ công xã thị tộc sang chiếm hữu nô lệ, làm nên vinh quang của người anh hùng. Bởi thế hình ảnh trong sử thi được mô tả với quy mô hoành tráng: mọi người tình nguyện theo Đăm Săn đông như bầy hươu nai, ló nhố như đàn kiến cánh, như bầy kiến đen, như đàn mối trắng. Chàng thêm quyền uy, thêm nhiều chiêng nôm, chiêng bằng - của cải trở thành biểu tượng sức mạnh tuyệt đối của người anh hùng.

Chính vì thế, để xứng đáng với chiến công cũng phải có một tiệc ăn mừng chiến thắng thật kì vĩ. Lời kêu gọi của Đăm Săn có sức mạnh hiệu triệu muôn người như một, bởi chàng đem lại niềm vinh quang chiến thắng, đem lại sự bình yên cho bến nước buôn làng. Lễ cúng mừng chiến thắng hào phóng cũng là để tôn vinh xứng đáng: Hãy lay bầy chung rượu, bầy con trâu đực, bầy con heo thiến để cúng cho Đăm Săn này đã chiến thắng Mtao Mxây, để ta được như cây cổ thụ cao vút. Dấu ấn tâm linh sau chiến thắng cho thấy Trời đứng về phía Đăm Săn. Không khí hội còn náo nức tương bừng với chiêng trống vang lừng khiên vỡ cả sàn nhà, làm bay mái tranh lợp nhà, con khỉ con vượn mãi nghe mà quên đi hái trái cây, những con voi và con tê giác cũng phải lắng nghe mà quên cả cho con bú. Nổi bật giữa đám đông hoan hỉ ấy tất yếu phải là người anh hùng Đăm Săn - tù trưởng hùng mạnh ít ai sánh kịp. Ngay cả trong không khí yên bình của cộng đồng, vẻ đẹp ấy vẫn nổi bật từ ngoại hình đến hành động: mái tóc dài cuộn cuộn thả xuống một cái chiêng, uống rượu không bao giờ say, ăn uống không bao giờ thấy no. Hơn thế nữa, ngôn ngữ phóng đại của sử thi đã so sánh chàng ngang sức mạnh thần linh: Oai linh vang đến tận thần núi phía Đông, đến tận thần núi phía Tây. Hình ảnh Đăm Săn sau chiến công này được mô tả phóng đại và như một điệp khúc vang vọng niềm tự hào về người anh hùng tiêu biểu của cộng đồng: Và người ta bàn tán không cùng, rằng Đăm Săn quả thật là một tù trưởng dũng cảm, không bao giờ chịu lùi bước. Chàng ta mang chấn choàng trên vai, tay đeo vòng, cầm gươm chạm trổ sắc bén. Đăm Săn hùng cường ngay từ trong lòng mẹ, vẻ đẹp ấy chỉ có thể xuất hiện trong sử thi anh hùng, chỉ có ngôn ngữ sử thi mới đem lại những vẻ đẹp độc đáo đến thế.

Đoạn trích đã đem lại cho ta những cách nhìn độc đáo về người anh hùng Đăm Săn trong chiến công bảo vệ buôn làng, đem lại bình yên cho bến nước, lời kể chuyện hấp dẫn cùng ngôn ngữ miêu tả khoa trương tạo được dấu ấn đặc sắc, chứa đựng những giá trị nhân văn đặc trưng của sử thi. Sử thi anh hùng Đăm Săn quả thật đã hình thành ý thức và tình cảm cộng đồng vững bền của dân tộc Ê-đê, thành di sản quý báu của Tây Nguyên và dân tộc Việt Nam, đánh dấu thời đại sử thi rực rỡ với vẻ đẹp một đi không trở lại.

4. Cảm nhận về vẻ đẹp của Đăm Săn trong đoạn trích Chiến thắng Mtao

Văn học dân gian Việt Nam, bên cạnh những bài ca dao trữ tình sâu lắng, bên cạnh những làn điệu chèo mượt mà làm mê đắm lòng người... còn có những áng sử thi hào hùng thể hiện sức mạnh và trí tưởng tượng tuyệt vời của con người. Người anh hùng Đăm Săn trong sử thi Đăm Săn qua đoạn trích Chiến thắng Mtao Mxây đã để lại trong lòng người đọc lòng yêu mến, khâm phục xen lẫn niềm tự hào về vẻ đẹp của sức mạnh thể chất, trí tuệ và tâm hồn cha ông tiên tổ của mình.

Đăm Săn là một tù trưởng giàu có và đầy sức mạnh. Bị Mtao Mxây cướp mất vợ, lòng tự trọng của một người con núi rừng, lòng tự trọng của một người tù trưởng đã cho chàng sức mạnh để đến nhà Mtao Mxây thách chiến. Trong cuộc chiến gay cấn và khốc liệt ấy, lòng dũng cảm, sự mưu trí và sức mạnh thể chất phi thường của người anh hùng Đăm Săn khiến bất cứ ai cũng cảm thấy khâm phục. Mtao Mxây cũng là một tù trưởng giàu có và mạnh mẽ. Chính Đăm Săn cũng thừa nhận Ngôi nhà của lão tù trưởng nhà giàu này trông quả thật là đẹp và trông hấn dữ tợn như một vị thần. Với một tù trưởng như vậy, giao chiến với hấn ngoài chiến trường đã là một khó khăn, giao chiến tại nhà của hấn lại là một thử thách lớn hơn. Nhưng Đăm Săn đã dám “vào hang cọp” để đòi lại người vợ, đòi lại danh dự của mình. Chàng đến nhà Mtao Mxây thách thức “ta thách nhà người đọ dao với ta đấy”, rồi hét lời khinh bỉ, mĩa mai cốt nhục ra khỏi nhà để giao chiến. Sự can đảm đó thật hiếm có.

Con người chàng cũng thượng võ vô cùng. Kẻ thù không dám xuống thang bởi lẽ hấn sợ chàng đâm khi đang đi xuống. Khi Mtao Mxây đi xuống thang chính là lúc hấn sơ hở nhiều nhất. Những kẻ cơ hội, hèn hạ thường lợi dụng lúc ấy để tấn công kẻ thù (bản thân Mtao Mxây có lẽ cũng là một kẻ như vậy, nếu không tại sao hấn nghĩ đến việc Đăm Săn sẽ làm như vậy với hấn). Nhưng Đăm Săn thì khác. Chàng nói: “đến con lợn nái của nhà người dưới đất, ta cũng không thèm đâm nữa là, đến con trâu của nhà người trong chuồng ta cũng không thèm đâm nữa là”. Tinh thần ấy chỉ có thể có ở một tâm hồn cao thượng và một sức mạnh vững vàng.

Bước vào trận chiến, người đọc lại càng thêm khâm phục tài năng và sức mạnh của vị tù trưởng đầu đội khăn kép, vai mang túi da này. Trong khi Mtao Mxây múa khiên lạch xạch như quả mướp, hấn lại được cật, được bác, được Thần Rồng dạy múa khiên đánh võ thì Đăm Săn tự học tất cả. Vậy mà chàng đã tự rèn cho mình một sức mạnh và tài năng làm trời long núi lở. Đăm Săn múa khiên một lần xốc tới, chàng vượt một đồi tranh... vượt một đồi lồ ô, chàng chạy vun vút... Chàng không chỉ mạnh mẽ về thể chất mà còn nhanh trí vô cùng. Mtao Mxây bảo Hơ Nhị quăng cho miếng trâu, hấn chưa kịp đớp lấy Đăm Săn đã nhanh hơn đón được từ đó sức mạnh của chàng tăng lên gấp bội. Người anh hùng toàn tài toàn trí không khỏi khiến lòng ta trầm trồ thán phục.

Sự tài giỏi, trí lực của Đăm Săn đâu chỉ được người người yêu mến. Con người ấy còn được thần linh hết lòng giúp đỡ. Sự thần thánh hoá chi tiết Đăm Săn được Trời giúp diệt Mtao Mxây cũng chỉ là một cách để bày tỏ lòng yêu mến con người phi phàm này. Giết chết Mtao Mxây, Đăm Săn không giết chóc thêm ai. Chàng thể hiện sự đôn hậu, nhân ái trong tiếng gọi tên kẻ thù về với mình. Kẻ mạnh thường khiến người khác phải sợ nhưng ở đây, trong đoạn trích này, sức mạnh của Đăm Săn lại được yêu mến. Bởi ở Đăm Săn không chỉ có sức mạnh của thể chất mà còn ánh lên vẻ đẹp của sức mạnh trong tâm hồn.

Ở những người anh hùng ngoài chiến trận, sa trường thường toát lên vẻ gân guốc, khô khan và cứng nhắc. Nhưng đến với Đăm Săn ta không khỏi ngạc nhiên, thích thú với vẻ ngoài vừa mạnh mẽ vừa đẹp đẽ của chàng. Minh chàng quần tằm mềm chiến, khoác áo chiến. Chân chàng bấp bằng xà ngang, đùi bằng ống bễ. Mắt chàng sáng long lanh - ánh sáng của trí

tuệ, của sức mạnh, của lòng dũng cảm. Và có một chi tiết rất ấn tượng tóc (chàng) thả dài trên sàn, húng tóc chàng ở dưới đất là một cái nong hoa'. Bên cạnh cái đẹp của sự gan góc, can trường ở Đăm Săn vẫn có những nét thật mềm mại, đáng mến.

Yêu mến, khâm phục vẻ đẹp của người anh hùng Đăm Săn khiến ta thấy tự hào, trân trọng hơn về cha ông, về quá khứ của tổ tiên người Ê đê. Hình ảnh của những Đăm Săn, Xinh Nhã... đã dựng dậy một thời kì xa xưa âm vang tiếng cồng chiêng, vang vọng tiếng voi gầm... và vang dội tiếng những con người anh hùng đi mở đất cho cộng đồng, dân tộc.

www.eLib.vn